

ETU- Nautatautiryhmä 11.01.2011

Laatija: Tuomas Herva, Heidi Härtel, Minna Kujala, Riikka Lasonen, Vesa Rainio, Olli Ruoho

2 ESITIEDOT JA TOIMINTATAPOJEN KIRJAUS/MUISTILISTA ELÄINLÄÄKÄRILLE

Asioita, joita tulee ongelman selvittämisen aikana käydä läpi.

Taudinkuva

Koskeeko sairaus kaikkia ikäryhmiä vai esim. vain lehmiä?

Onko sairaus jo useassa eläimessä vai vasta yhdessä?

Mitkä ovat oireet: yksi vai useampi jalka, missä turvotus, onko eritteitä, ontuuko ja miten voimakkaasti?

Miten hoidettu ja millaisin tuloksin?

Ympäristö

Millainen on yleisvaikutelma koko eläintilasta?

Onko lattioissa ja kulkuteillä paikkoja, joissa sorkkaväli tai sorkka-alueen iho voi rikkoutua?

Miten on estetty, etteivät lehmät kulje lanta- tai virtsavellissä? Miten tässä on onnistuttu?

Onko navetassa varauduttu jalan ylösnostoon?

Ovatko laitumien juotto- ja ruokintapaikat liejuttomat (tarvittaessa liejuisten alueiden poisaitaus ja/tai ruokinta- ja juomapaikan siirtely)?

Eläimet

Paljonko karjassa on ontuvia eläimiä tällä hetkellä?

Paljonko on tarttuvien sorkkasairauksien vuoksi hoidettuja ja poistettuja?

Ovatko sorkat ja jalkojen alaosat puhtaat?

Ovatko sorkat hyvässä kunnossa ja hoidetun näköiset.?

Huomioi, että sorkkaan kuivuvasta lannasta muodostuva holkki voi rikkoa sorkkarajaa.

Hoitokäytännöt

Ontuvat

Miten ontuvat pyritään havaitsemaan?

Kuinka nopeasti havaittu ontuva tutkitaan ja miten?

Lepo

Hyvä makuualusta ja riittävä makuupaikkojen määrä on tärkeä tarttuvienkin sorkkasairauksien ehkäisyssä. Erityisesti runsas makaaminen edesauttaa sorkkien kuivumista, mikä pitää sorkat mekaanisesti kestävämpinä ja huonompana kasvuympäristönä mikrobeille. Jokaiselle eläimelle tulee olla makuupaikka, niin että kaikki voivat maata yhtä aikaa.

Liikkumis- ja seisomisalusta

Alue, jossa eläimet seisovat ja/tai kävelevät, ei saisi rikkoa sorkkia tai sorkkaseudun ihoa. Huomioi alustan kovuus, terävät palkinreunat, palkkien korkeusero, epätasaisuus sekä laitumilla myös kivet.

Sorkkien puhtauteen ja kuivuuteen vaikuttavat tekijät

Lannan ja virtsan poiston tiheys ja toimivuus on keskeinen asia sorkkaterveyden kannalta. Parsien/makuuparsien puhdistus ja kuivitus useita kertoja päivässä auttaa pitämään sorkat puhtaina. Pihatoissa rakolattioilla on etua lattian päällä kulkevista raapoista tai automaattisista puhdistusroboteista. Avokourujen raappoja olisi käytettävä noin kerran tunnissa.

Ruokinta

Ruokinnan riittävä kuitupitoisuus auttaa ulosteen koossapysymistä ja vähentää sen taipumusta tarttua sorkkiin ja iholle. Koska jalat liikaava ja hautova uloste on keskeinen tarttuville sorkkasairauksille altistava tekijä, on ruokinnalla merkitystä tarttuvien sorkkasairauksien torjunnassa.

Eläinten käyttäytyminen ja käsittely

Tilanteet, joissa eläin pakenee toista eläintä tai ihmistä, aiheuttavat paljon tapaturmia. Osa syntyneistä vammoista on sorkan ja sorkkaseudun ihon alueella, joiden vaurioituminen altistaa tarttuville sorkkasairauksille. Yhteenottotilanteita voidaan vähentää muodostamalla ryhmät tasakokoisista eläimistä, minimoimalla ryhmien yhdistely ja toteuttamalla lypsykarjassa uudelleen ryhmittely usean yksilön ryhminä eikä yksittäisinä eläiminä.

Sorkkahoito

Useita kertoja vuodessa (ainakin kahdesti lehmäyksilöä kohden) tehty sorkkahoito pitää kantasyöpymän sangen hyvin kurissa. Näin myös vähennetään kantasyöpymän aiheuttamaa muiden tarttuvien sorkkasairauksien riskiä. Miten sorkkahoito on tähän saakka toteutettu? Miten se toteutetaan jatkossa?

Muut käytännöt

Ostetaanko tilalle eläimiä? (Huomioi ohje ”Tarttuvien sorkkasairauksien hallinta eläinkaupassa” http://www.ett.fi/ohjeet_ja_lomakkeet/elainkauppa)

Missä ja millaisissa tiloissa ummessa olevat lehmät ja kantavat hiehot pidetään?